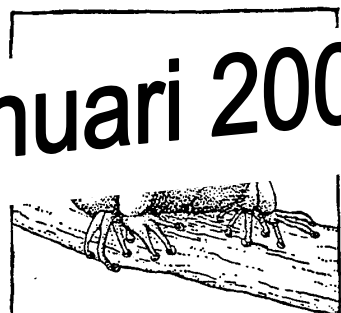
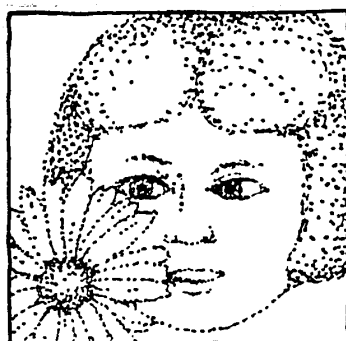
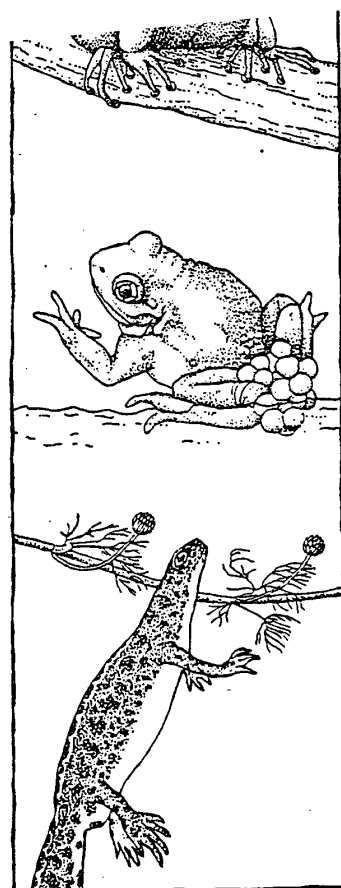
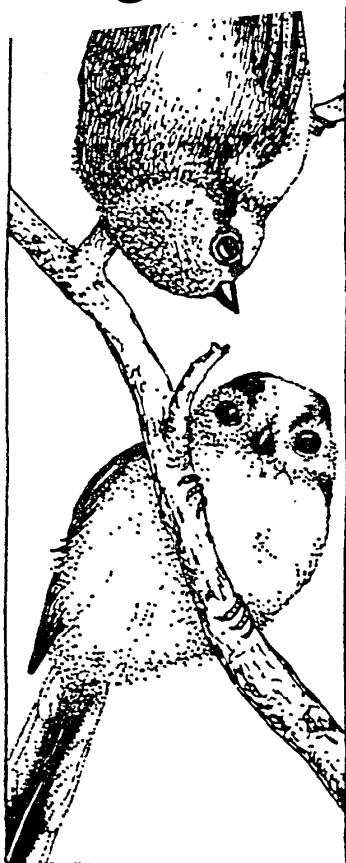
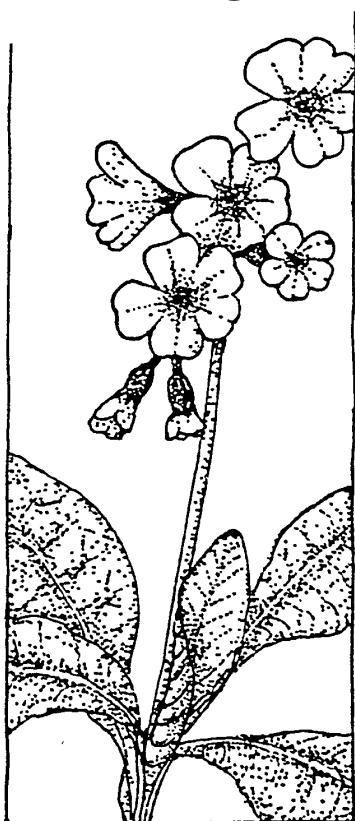

D'N HAAMSJEUT

Jaarvergadering 16 januari 2004

Winter 2003

IVN VERENIGING VOOR NATUUR- EN MILIEU-EDUCATIE

Afdeling Ulestraten
Opgericht 14 maart 1980

D'n Haamsjeut
23e jaargang nr. 4

Voorzitter:

Frans Passier
Pater Nottenstraat 1
6235 AR Ulestraten
tel. 043 - 3643858

Secretaris:

Leo Teheux
Henri Dunantstraat 33
6235 AN Ulestraten
tel. 043 - 3648312

Penningmeester:

Wim Ghijsen
Kasteelstraat 75
6235 BN Ulestraten
tel. 043 - 3644976
Bankrek. 132.615.185
Postbank 5386537

Bestuursleden:

Lilian Smit tel. 043 - 3649333
Wil Dohmen tel. 043 - 3644248
Jo Frenken tel. 043 - 3644975

Redactie-adres:

Jos Smeets
Kasteelstraat 52
6235 BR Ulestraten
tel. 043 - 3643969
E-mail: J.P.M.Smeets@hszuyd.nl

In dit nummer o.a.:

- Alg. ledenvergadering
- Vuurvliegjes
- Vogels en klimaatverandering
- Milieubewuste fruitteelt
- Van vogelbad tot kweekzalm

Prettige
feestdagen

De auteurs zijn verantwoordelijk voor de inhoud van hun artikel.
Kopij voor Lente-uitgave uiterlijk 15 feb. 2004 inleveren.
Deelname aan IVN-activiteiten geschiedt op eigen verantwoording.

VAN DE BESTUURSTAFEL

Inmiddels zijn de kuipplanten binnengehaald, de tuin z.g. winterklaar gemaakt. Maar ook de natuur bereidt zich voor op de nadere winter, bladeren zijn gevallen, een- jarige planten hebben de kop reeds laten hangen.

Kool- en pimpelmeesjes, roodborstjes, winterkoninkjes en andere vogels hebben de vetbollen, pinda's en ander wintervoer in mijn tuin al ontdekt. Egels hebben zich weer verscholen onder een grote bos hout. Tot mijn verbazing laat een kikker zich nog regelmatig zien, een echte "koude kikker" dus.

Uw bestuur heeft ook al maatregelen genomen, diverse vergaderingen werden bezocht. Ook zijn we gestart met een cursus snoeien. Dat er behoefte aan was, bleek uit het grote aantal aanmeldingen, liefst 25 personen. Helaas viel de theorieles samen met de voetbalwedstrijd Nederland – Schotland, waardoor er 3 afmeldingen kwamen voor alleen de eerste les en 3 personen lieten niets van zich horen. De 19 overigen hadden een leerzame theorie-avond en werden gegrepen door het enthousiasme van de docent, Willy Savelberg. Door het grote aantal deelnemers moest er zelfs een praktijkmorgen extra worden gepland.

Op 3 december werden wij verrast door een bezoek van de Goedheilig man. Deze sprak zowel lovend als vermanend onze richting. Sint hield ons een spiegel voor. Wij zullen zijn vermanende woorden ter harte nemen.

13 December was onze praktijkles in een grote tuin in Geulle en er werd ons ook een stuk voetbalterrein om te snoeien aangeboden door R.K.U.V.C., waarvoor dank! Zondag 28 december is weer traditiegetrouw onze Oudejaarswandeling, vertrek 14.00 uur vanaf het kerkplein in Ulestraten.

Bestuur en Beco bereiden de jaarvergadering reeds voor, deze is gepland op 16 januari 2004. Noteer het alvast in uw agenda!!!.Het is voor u de gelegenheid om u te laten zien en/of horen, mee te denken of te plannen. Deelnemers vormen immers het klankbord van onze I.V.N.-afdeling

Heeft u nog familie, vrienden of kennissen die tot de schare der natuurliefhebbers behoren, maak ze ook eens attent op het lidmaatschap van het I.V.N. Misschien voor u een cadeau-suggestie voor Kerstmis. Hoe meer leden , hoe groter het draagvlak voor politiek en omgeving.

Verder maken wij u attent op de web-site www.ivn.limburg.nl Daar treft u de laatste berichten en suggesties voor mooie wandelingen en andere activiteiten aan en het nieuws van de gehele regio Limburg.

Zien wij u ook weer op onze verenigingsavond, eerste woensdag van de maand, aanvang 20,00 uur.

Zien wij u ook weer op onze cursussen, dia-presentaties, wandelingen en andere activiteiten?

Denkt u ook aan vogels en andere dieren tijdens deze winter!

Tot ziens en horens in ons verenigingslokaal D'n Haamsjeut.

Rest mij nog u namens het bestuur Prettige Feestdagen en een Voorspoedig en een Natuurrijk 2004 toe te wensen.

Namens het bestuur,
Frans Passier.

Verslag van de Algemene ledenvergadering

Op vrijdag 17 januari 2003 in ons verenigingslokaal "D'n Haamsjeut"

Aanwezig: 22 personen

Afmeldingen: J.Smeets, F. Erkenbosch, H. Janssen, L. de Wijs, G. Engelen, F. Passier

1. **Opening door de penningmeester** die voor vanavond ook het voorzitterschap waarneemt. Namens het bestuur heet de voorzitter de aanwezige leden van harte welkom. Frans Passier kan wegens ziekte niet aanwezig zijn.
2. **De notulen** van de Algemene Ledenvergadering van 18 januari 2002 worden door de vergadering goedgekeurd. Geen opmerkingen
3. **Algemene beschouwingen en vooruitblik op het nieuwe jaar.**
Omdat Frans zich kort voor de vergadering heeft afgemeld, wordt maar in het kort een aantal algemene opmerkingen gemaakt:
 - D'n Haamsjeut die er voortreffelijk uitziet. Er wordt wel een verzoek aan de leden gedaan om ook eens een keer iets aan te leveren voor de Haamsjeut.
 - Het teruglopende aantal bezoekers op de IVN-woensdagavond.
 - Er zijn ook positieve ontwikkelingen: zoals de fietstocht, oudejaarswandeling.

Tenslotte volgen in willekeurige volgorde de korte verslagen van de werkgroep-coördinatoren. De verslagen worden opgenomen in de lente-Haamsjeut.

4. **Financieel verslag 2002.**
 - Wim Ghijsen licht het financieel verslag toe. De contributie 2004: de vergadering gaat akkoord om de contributie niet te verhogen.
 - De kascontrole commissie.
De kascontrole commissie doet verslag van de financiële controle die zij heeft uitgevoerd. De commissie heeft de financiële gegevens zorgvuldig gecontroleerd en in orde bevonden. De vergadering verleent bij deze dan ook décharge aan de penningmeester en het bestuur.
5. **Benoeming kascontrole-commissie.**
Zittende leden zijn Dhr. T. Custers, H. Engelen en J. Slijpen.
Aftredend : H. Engelen
Nieuw gekozen lid: M. Erckens
6. **Bestuursverkiezing.**
Geen wijzigingen in bestuurssamenstelling.
7. **Mededelingen van algemene aard.**
 - Het jaar 2005: 25 jarige bestaan. Leden kunnen zitting nemen in een werkgroep die zich zal bezighouden met viering. Ideeën van leden zijn natuurlijk altijd welkom. Tijdens de vergadering worden kort een aantal ideeën geopperd.
 - Bij de school zal een insectenhotel geplaatst worden.
 - 5 febr. zal een film over het ijsvogeltje vertoond worden.

- 15 maart opschoonactie

8. Rondvraag en sluiting.

J. van Hinsberg: 13 febr start beginners-cursus "Imkeren".

T. Custers: verwarming werkt niet goed. Dit schrikt leden af.

L. Teheux: IVN is uitgenodigd door de lokale omroep Meerssen. Er zal aandacht besteed worden aan wat het IVN zoal doet.

Algemene dank aan allen die de voedertafels in het Vliekerbos vernieuwd hebben.

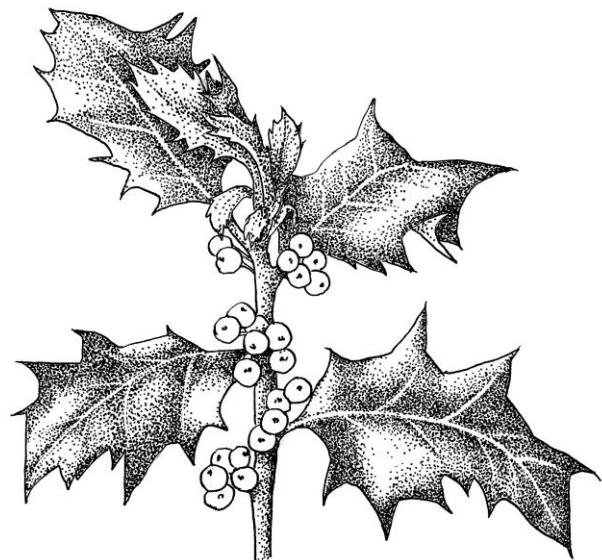
Niets meer aan de orde zijnde sluit de voorzitter dit officiële gedeelte onder dankzegging voor de positieve bijdragen.

Tijdens de pauze wordt er koffie/thee en vlaai gepresenteerd.

De avond wordt voortgezet met een film en daarna gezellig samenzijn.

Ulestraten, 4 februari 2003

Namens het bestuur, Leo Teheux

NATUURCURSUS MEERSSEN

Bekijk en beleef de natuur in de omgeving van Meerssen eens anders. Leer de natuur in uw eigen omgeving beter kennen. Laat u rondleiden door ervaren natuurgidsen. IVN-Meerssen biedt u een natuurcursus van 6 excursies, met verschillende gidsen, in zes verschillende gebieden, met verschillende thema's, op 6 zaterdagochtenden in de lente van 2004. Van 22 maart tot en met 24 april van 9.30 uur tot 12.00 uur. De kosten zijn slechts €10. Inlichtingen en opgave Leo Muytjens, Bunde, tel. 3641933.

VUURVLIEGJES

Een aantal jaren geleden werden de IVN-ers van Ulestraten getraakteerd op een zeer spectaculair natuurverschijnsel. Tijdens een avondwandeling in het bos bij Vliek zagen we grote aantallen vuurvliegjes. Sindsdien belooft onze voorzitter ieder jaar weer een ontmoeting met honderden vuurvliegjes, maar hij maakt zijn belofte nooit waar. Ook in de aankondiging van onze late-avondwandelingen namens Limburgs Landschap wekken wij de verwachting van het zien van vuurvliegjes. Het lukt ons (meestal) ook niet om vliegende vuurvliegjes te laten zien. Dit jaar hebben wij in de Raarslak in Waterval zelf wel weer massaal vuurvliegjes zien vliegen. Voor ons roept dat de vraag op naar meer informatie over vuurvliegjes.

Glimwormen

Er zijn meerdere soorten vuurvliegjes. In de boeken heten ze Glimwormen (*Lampyrus noctiluca*) en Kleine Glimwormen (*Lamprohiza splendidula*). Het zijn vertegenwoordigers van de vuurvliegen of lichtkevers, met veel tropische vertegenwoordigers (meer dan 2000 soorten). Alleen de mannetjes kunnen vliegen, de vrouwtjes niet.

Volwassen dieren eten (vrijwel) niet. De larven leven uitsluitend van huisjesslakken; in het lichaam van de slak spuiten ze een verteringsenzym, waardoor het weefsel van de slak vloeibaar wordt. Op deze manier kunnen de larven de slak gemakkelijk opslurpen.

Bedreiging

Vuurvliegjes hebben loofbos, ruige graslanden en bosranden als biotoop. Doordat die aan het verdwijnen zijn neemt de populatie van vuurvliegjes af. Door natuurontwikkeling en de aanleg en instandhouding van bufferzones tussen cultuurland en bos wordt hun biotoop echter weer verbeterd.

Licht

Het is ongelooflijk zoveel licht als zo'n klein kevertje kan geven. Hoe doen ze dat? De dieren bevatten cellen die zuurstof, water en een enzym gebruiken voor de lichtgevende stof oxyluciferine. Een reflecterende "binnenlaag" zorgt voor extra versterking van het licht. De mannetjes hebben aan de onderzijde van hun achterlijf twee duidelijk zichtbare witte ringen als lichtorgaan. Bij het vrouwtje zorgen de laatste drie segmenten aan de onderkant van haar achterlijf voor de lichtverspreiding. Vroeg in de avond is het licht geelgroen, later wordt het helderder geel. Ook bij regenachtig weer zijn vuurvliegjes op vrijerspad en dus waarneembaar!

Lichtperiode

De vrouwtjes, mannetjes, larven en zelfs eieren kunnen licht geven. De vrouwtjes geven het meeste licht, maar zij kunnen niet vliegen. Ze houden zich overdag onverlicht schuil in de begroeiing dicht bij de bodem en in de strooisellaag. 's Avonds kruipen ze wat hoger en zenden dan hun licht uit om daarmee de mannetjes te lokken. Ze worden waargenomen van juni tot september. Bij alle wandelingen waar wij vuurvliegjes hebben beloofd hebben we wel vrouwtjes kunnen waarnemen. Vliegende, lichtgevende mannetjes zijn echter veel sprookjesachtiger. Ze dwarrelen door het bos en kunnen een donker bos verlichten. Dat is een spectaculair gezicht.

Mannetjes hebben een zeer goed gezichtsvermogen: op 10 meter afstand kunnen ze het licht van een vrouwtje zien. Ook de vrouwtjes kunnen de overvliegende lichtafgevende mannetjes waarnemen en reageren erop door hun achterlijf omhoog te draaien zodat het mannetje ze waarneemt. Hij vliegt naar haar toe, sluit zijn vleugels als hij precies boven haar is en laat zich op haar vallen. In het begin van de paring blijven de dieren nog een tijdje licht produceren maar doen toch na enige tijd de lamp uit. (Geen potenrijkers s.v.p.) Na de paring sterven de mannetjes; sommigen gaan nog op zoek naar een ander vrouwtje.

De eieren worden 2 weken daarna in juni/juli dicht bij de grond op de beplanting gelegd.

Op basis van literatuur, maar vooral ook op basis van eigen ervaring zijn wij tot de conclusie gekomen dat mannetjes (vrijwel) alleen rond 1 juli of kort daarna licht geven. De periode van lichtgevende mannetjes is kennelijk zeer kort. Vandaar dat we in de literatuur ook een keer zijn tegengekomen dat mannetjes geen licht geven. Afgelopen zomer, toen we een vrouwtje (vuurvlieg) op de hand hadden, landde ook een mannetje op mijn hand.

Late-avondwandelingen rond 1 juli geven volgens ons dus de grootste kans op vliegende glimwormen.

Wim en Els Derks

GEDICHTEN VAN: JO VAN ES

Op de IVN-avond van 2 april hield Jo van Es een voordracht van zijn gedichten in de Limburgse taal. Hij had een aandachtig publiek en kreeg meer dan eens een applaus.

Jo van Es, inwoner van de prachtige buurtschap Waterval, schrijft gedichten meestal met een romantische sfeer, maar soms ook met een humoristische of kritische blik. Er kwamen heel wat onderwerpen aan bod: Catsop, zijn vroegere woonplaats, Waterval, waar hij nu woont, kapelletjes, wegkruizen, etc. Ook bepaalde personen komen aan bod: zijn moeder, Sjoke van Waterval, ja, zelfs Els Derks komt er in voor.

Zo schreef hij ook een viertal gedichten over de vier seizoenen: zomer, herfst, winter en lente.

We publiceerden reeds Zomer en Herfs. Nu is het tijd voor WINTER.

Winter

*plante en deere, ze hauwte zich röstig in dezen tied
want veur ze 't weite zeen ze de opgeboede energie zoa kwiet*

*boete is 't frisj en iezig koud
binne brandt de verwerming of 'n kachel gesjtook op hout*

*truie, hejsje, sjale en môtse were weer aan-, òm- of opgedoon
zoadat geine dan in de kou hoof te sjtoon*

*soms vilt d'r sjnje, dan is sjpas neet te vermije
de zuus dan euveral kinger die van 'n heuvelke of van eine berg aafsjljje*

*of wandelaersj die dan extra door 't limburgse goon sjtappe
en die dan genete van die prachtige witte landsjappe*

*auch zin der die gezellige daag, zoa wie Sinterklaos, Keersjmès of oud op nuu
zeker neet te vergete carnavaal, dan is haos eederein in ein gekke buu*

*want gezelligheid en sjoannigheid dat maak hjel vaöl luu errig blie
daorum is de winter gewoon 'n prachtig jaorgetie*

DE REACTIE VAN VOGELS OP DE KLIMAATSV ERANDERING

Zeker na de afgelopen warme en droge zomer laait het onderwerp van klimaatverandering weer op. We spreken van klimaatverandering als het weer over een langere periode verandert zodat het "gemiddelde weer" zich duidelijk onderscheidt van vorige gemiddeldes. Op het ogenblik gaat het bij klimaatverandering ook over veranderingen op korte termijn, waarbij we dan denken aan enkele decennia.

Klimaatverandering is een samenspel van complexe factoren. Deze discussie zal ik echter nog niet starten, maar wel zal ik mijn en andermans ervaringen t.a.v. de reacties van de vogels op de weersveranderingen op korte termijn aangeven.

De weersveranderingen op korte termijn, in de tijdschriften toch ook wel klimaatveranderingen genoemd, hebben wel degelijk gevolgen voor een aantal soorten vogels.

Zo weten we dat het aanbod van rupsen vroeger een piek heeft bereikt dan we gewend zijn, maar dat met name de koolmezen niet vroeger zijn gaan broeden om te profiteren van dat aanbod. Daardoor konden de koolmezen niet over het rijke aanbod rupsen beschikken, dat ze eigenlijk wel nodig hadden voor het tijdstip, dat ze jongen hadden.

Zo zijn er meer voorbeelden te noemen, maar we zijn nog niet in staat voor elke constatering een goede argumentatie te vinden.

Ik heb het tijdschrift Vogels er nog eens op nageslagen. In dat tijdschrift wordt al rond 1990 over dit onderwerp geschreven.

De gedachtegang rond 1990.

In 1990 schrijft men daarover: Klimaatverandering heeft altijd al gedurende de aardgeschiedenis bestaan. Diersoorten zijn uitgestorven en weer andere diersoorten hebben zich kunnen handhaven. Maar

Er is een duidelijk verschil met de situatie van nu. Het betreft de laatste decennia een relatief snelle verandering én de invloed van de mens op de natuur maakt de aanpassing nog complexer. O.a. door de steeds toenemende concentratie kooldioxide en andere broeikasgassen zal meer ingestraalde zonne-energie worden vastgehouden, waardoor de gemiddelde temperatuur op aarde zal stijgen, met name naar de polen toe. Daardoor stijgt de temperatuur van het zeewater en dus stijgt ook het niveau van de zeespiegel. De temperatuurverandering heeft ook gevolgen voor de verschuiving van vegetaties en de verandering van zeestromen. We merken ook een en ander aan meer extreme situaties t.a.v. neerslag en stormen.

Welke gevolgen heeft dat voor de vogels?

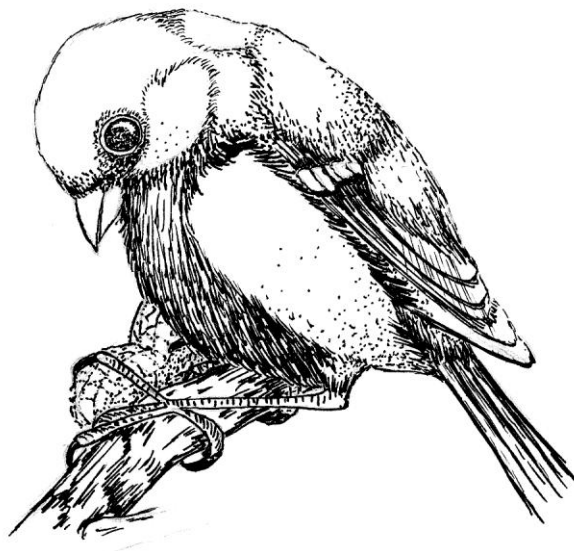
Men schat in dat bepaalde vegetatiezones (waar vogels aan gebonden zijn) naar het noorden zullen opschuiven en wel tussen de 600 en 1200 km. noordelijker. Dat gebeurt alleen als de planten en bomen die verspreidingssnelheid aankunnen of als er überhaupt mogelijkheden voor die planten zijn.

Neem bijvoorbeeld het toendragebied. Dat zal naar het noorden opschuiven, maar aangezien daar minder landmassa is, zal het toendragebied gaan inkrimpen met als gevolg: een daling van het aantal steltlopers, eenden, ganzen en zwanen.

Natte gebieden zullen sneller uitdrogen, waardoor vogels van moerasgebieden er niet meer terecht kunnen.

Voor korte afstandstrekvogels, standvogels en deeltrekkers (opschuivende trek) vallen de gevolgen mee. Het is een kwestie van opschuiven. Neem bijvoorbeeld de zwartkoppen: zij overwinterden in Zuid-Europa en Noord-Afrika maar tegenwoordig doen ze dat in Zuid-Engeland. Dat gebeurt niet alleen onder invloed van de temperatuur, maar ook door het voedergedrag van de mens in Engeland en de aanplant van vele besdragende struiken. Het voordeel is dat het nieuwe gebied dichterbij ligt waardoor ze eerder terug zijn in hun broedgebieden. Omdat ze noordelijker overwinteren reageren ze eerder op het verschil in daglengte zodat ze nog eerder in het voorjaar vertrekken naar hun broedgebieden. Er zijn verwachtingen dat het evenzo zal gaan met het bestand tjiftjaffen.

Kortom: men geeft aan dat sommige vogelsoorten gunstig zullen reageren op de snelle weersveranderingen en andere soorten weer niet. We staan voor de opgave om de mens niet nog meer invloed op de situatie te laten uitoefenen, waardoor de zaak nog complexer wordt.

Hoe is de gedachtegang rond 2001?

Men komt in het tijdschrift Vogels tot eenzelfde gedachtegang: een natuurlijke verandering van het klimaat is o.k., maar door de invloed van de mens gaan de verandering in een rapper tempo. Neem als voorbeelden: de aanleg van veel dijken, met als gevolg: minder nieuwe natte gedeeltes of denk eens aan de toename van de warmte-uitstoot en de uitstoot van kooldioxide.

In zo'n situatie zullen bepaalde soorten vogels, met name de generalisten, het wel redden; zij stellen minder eisen en kunnen bovendien die eisen bijstellen. Maar specialisten onder de vogels krijgen het steeds moeilijker. Kijk maar naar de tellingen van de afgelopen jaren. Vervlakking van het vogelbestand noemen we dit. Meer vogels, maar minder soorten.

Nog een voorbeeld: vanwege de stijging van temperatuur kunnen woestijngebieden uitdijen. Kunnen fitissen die nog grotere woestijn nog wel oversteken? Dus moeten ze leren om noordelijker blijven overwinteren of ze zijn gedoemd uit te sterven. Een

verschil met 1990 is dat men soms komt tot een betere analyse van de problematiek. Bijvoorbeeld de koolmees-story: de rups van de eikenbladroller en de wintervlinder komen pas uit het ei, als het jonge blad uitloopt. Dat laatste gebeurt eerder dan vroeger als gevolg van de hogere voorjaarstemperatuur en wel 9 dagen eerder dan 20 jaren geleden. Koolmezen reageren daar nog niet op maar de vroege broeders hebben er wel enigszins profijt van. Maar de hamvraag is: waarom passen de koolmezen zich niet aan en starten ze niet eerder met hun broedsel? Daar heeft men twee mogelijke verklaringen voor gevonden:

De eerste is, dat het vrouwtje koolmees pas eieren legt als ze voldoende eiwitrijke insecten eet. Die vindt ze voornamelijk in de lariks en in de berk en die twee bomen zijn minder gevoelig voor temperatuurstijging.

De tweede verklaring is dat de gemiddelde temperatuur van het vroege voorjaar minder gestegen is dan die van het latere voorjaar. En net in het vroege voorjaar valt het besluit om te nestelen. Dat levert dus ook geen eerdere start op.

Wat is de aanpassing dan wel: normaal wacht de koolmees met broeden totdat alle eieren gelegd zijn. Nu begint de koolmees al eerder te broeden, met weer als gevolg dat de laatste jongen komen later uit, zijn dus zwakker en delven het onderspit.

Slot.

Over het algemeen genomen betekent het dat de situatie nog even uitzichtloos is. De invloed van de mens is van minstens gelijke importantie. We zullen ons daarvan bewust moeten zijn. Het blijft zoeken naar manieren om onze invloed te verkleinen. Dat is een opgave voor nu, voor dit ogenblik en niet voor later. Later is nu begonnen.

Niettemin: we zijn niet altijd in staat om doeltreffende maatregelen te treffen, gewoon omdat we niet alles weten of omdat we teveel op onze intuïtie varen. Laten we hopen, dat we vroeg of laat positieve effecten kunnen bereiken.

Werkgroep Vogels,

Jos Smeets.

BOMEN VOOR KOEIEN: EEN ROEP OM VERKOELING

Bij de ingekomen post was de volgende brief, als herinnering aan een eerder gestarte campagne: Bomen voor Koeien.

Geachte heer/mevrouw,

De hittegolf is voor veel dieren erg zwaar geweest. Veel mensen hebben ons gebeld omdat ze koeien zagen lopen die, krampachtig schaduw zoekend bij elkaar, hulpeloos in de verzengende hitte stonden. Veel koeien kregen last van zonnebrand en ontstekingsverschijnselen. Ze gaven ook minder melk. Sommige boeren hielden de koeien op stal en probeerden wat verkoeling te zorgen door het dak van de stal nat te spuiten. Als gevolg van de aanhoudende droogte was dat niet lang vol te houden.

U zult begrijpen dat wij, als campagneteam, liefst zoveel mogelijk bomen op en langs weilanden planten. De bomen en struiken creëren natuurlijke schaduw-, rust- en luwteplaatsen voor het vee. Ze houden daarnaast ook nog vocht en water vast. Nu het zich laat aanzien dat wij steeds meer warme zomers krijgen, wordt dat heel belangrijk.

Mogen wij u daarom verzoeken om (alleen, of samen met vrienden en bekenden) weer enkele certificaten te kopen? De certificaten kosten €7,- per stuk. U kunt ze kopen via ons gironummer. (zie beneden)

Bij voorbaat onze hartelijke dank,

Thomas van Slobbe,
Coördinator "Bomen voor Koeien"

Bomen voor Koeien
Rijksstraatweg 174
6573 DG Beek-Ubbergen

Giro: 8209960 t.n.v. Stichting wAarde

S t i c h t i n g w A a r d e

MILIEUBEWUSTE FRUITTEELT

Op woensdagavond 3 september j.l. ging IVN-Ulestraten op bezoek bij het fruitteeltbedrijf van de maatschap Angeline en Leon Petit alhier. Het werd een bezoek vol verrassingen en boordevol informatie die ons een andere en vooral een betere kijk gaven op een hedendaags milieubewust fruitteeltbedrijf.

De verwaarloosde plantage

Het zwaartepunt en de oorsprong van de milieubewuste fruitteelt begint als een fantasieverhaal. Er was eens een fruitteler in de tachtiger jaren in West-Brabant, met name in Nieuw-Vossemeer, die geen opvolger had voor zijn bedrijf. En toen hij stopte met zijn werkzaamheden werd zijn plantage enkele jaren aan haar lot overgelaten. De fruittelers in de directe omgeving hadden op een gegeven ogenblik veel last van de fruitspintmijt en van de appelroestmijt. Beide insecten halen de bladgroenkorrels (chlorofyl) uit het blad, waardoor de fotosynthese (de omzetting van CO₂ in zuurstof en glucose met behulp van het zonlicht) stopt en uiteraard dus ook de omzetting van glucose in eiwitten (de stikstofassimilatie). Omdat het chlorofyl uit de bladeren is gezogen door de mijten verkleurt het blad van groen naar bruin. Dit betekent het einde van de groei van de vruchten. Voor de telers zat er niets anders op dan het bestrijden van de mijten met de middelen die op dat moment voorhanden waren en dat waren natuurlijk niet de meest milieuvriendelijke want al het kleine spul moest naar een andere wereld worden geholpen; bovendien moest dit proces van spuiten vaak herhaald worden want er waren natuurlijk eitjes van de mijten in de plantages aanwezig van diverse leeftijden die dan ook op verschillende tijdstippen uitkomen en op dat moment hun schadelijk werk beginnen. Behalve de betreffende mijten legden ook alle andere insecten die in de bomen aanwezig waren het loodje.

Tot grote verbazing van de telers uit Nieuw-Vossemeer zagen ze dat de verwaarloosde plantage van hun buurman er stralend groen uitzag. Bij nader onderzoek bleek dat de door hun zo gevreesde mijten op dat perceel niet aanwezig waren en dat zonder te spuiten! Gelukkig is men toen verder gaan speuren en men ontdekte dat op de bladeren van de verwaarloosde bomen een ander soort mijt die zich niet voedde met de groene bladkorrels maar met zijn aanverwante familiegenoten de fruitspintmijt en de appelroestmijt. Omdat deze zijn medemijten op at noemde men hem gemakshalve de 'roofmijt', hij had wat mij betreft best een sympathiekere naam mogen krijgen.

Het ei van Columbus.

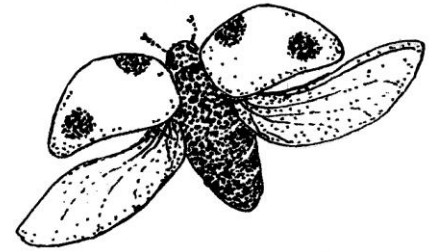
Sinds 1986 spuit Leon Petit niet meer met traditionele insecticiden en toch heeft hij een groene plantage de hele zomer door zoals hij dat eigenlijk ook wil hebben. De motor achter dit feit is de bovengenoemde roofmijt. Toen Leon via een voorlichter hoorde van het wonder van Nieuw-Vossemeer was hij direct in voor een experiment op zijn plantage. Hij toog met 7 collega's naar Nieuw-Vossemeer Er werd een vrachtauto met takjes (inclusief met roofmijten) vol geladen en deze takjes werden verdeeld over de diverse plantages door ze in de bomen te leggen. En ook in Ulestraten voltrok zich het wonder. Van de inmiddels verwelkte blaadjes van Nieuw-Vossemeer trokken de roofmijten naar de verse

blaadjes van Leon en Angeline. Hierop vonden zij wat ze nodig hadden voor hun ontwikkeling en nageslacht n.l. lekkere, schadelijke mijten.

Als je met zo een biologische bestrijdingsmethode begint kun je natuurlijk niet meer met agressieve middelen gaan spuiten, want dan spuit je ook de roofmijten dood. Het is in het begin best spannend geweest of de nieuwe methode zou lukken, maar de roofmijten hebben het zo goed gedaan dat traditionele insectenbestrijding in heel

Nederland, maar ook daarbuiten, niet meer wordt toegepast in de fruitteelt. Een bijkomend voordeel is dat andere insecten ook in leven kunnen blijven die eveneens schadelijke insecten opruimen zoals de oorwormen en de onze-lieve-heersbeestjes. Deze laatste verorberen ca 150 luizen per 'persoon' per dag, de oorwormen zijn ook gek op luizen maar hebben ook nog de perenbladvlo op hun menu staan.

Voor de telers betekent de roofmijt een flinke kosten- en tijdsbesparing terwijl het voor Natuur en Milieu een enorme verbetering betekent. Een schoolvoorbeeld van een ei van Columbus.

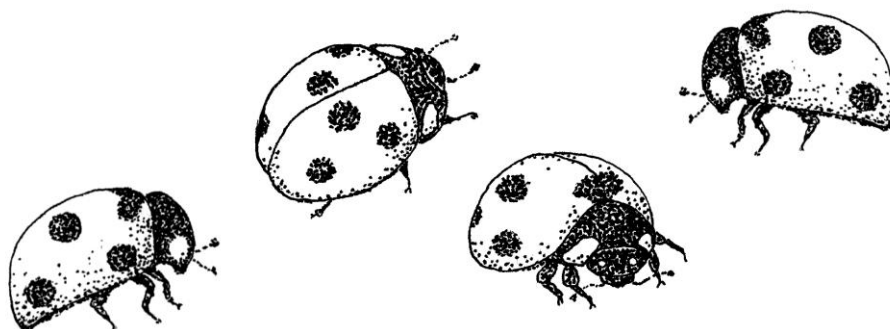

Niet alle plagen opgelost.

Het zou te mooi zijn als onze roofmijt alle problemen van de fruitteeler oploste. Helaas blijven toch nog diverse insecten of sporen over die schadelijk zijn voor een gave appel of peer.

Zo is er de larve van de fruitmot die de ons welbekende 'wormsteek' veroorzaakt, hij moet met de 'spuit' bestreden worden, maar dat gebeurt niet zo maar. Eerst wanneer hij in voldoende mate aanwezig is wordt ingegrepen. Daartoe worden lokvalletjes opgehangen, deze bevatten de z.g. feromonen (seksgeurstoffen). Bij een concentratie van meer dan 20 motjes per val wordt pas ingegrepen met de spuit. De aanwezigheid van de roofmijt zorgt er ook voor dat het spuitmiddel selectief en niet te rigoureuus moet zijn anders zou de roofmijt ook het slachtoffer worden van de ingreep. Ook de bladrollers die de schil van de appels plaatselijk aantasten (snoepvreting) moeten nog bestreden worden.

Een andere plager van de teler is de schimmel die de schurft veroorzaakt, hiertegen moet de teler ook enkele keren per seizoen spuiten. Omdat een schimmel geen insect is, kan met een 'zwak' spuitmiddel (Captan) worden volstaan dat niet schadelijk is voor insecten. Dit spuitmiddel was enkele jaren geleden nog toegestaan op aardbeien 24 uur vóór de pluk.

Dat de bestrijding via de spuit erg beperkt is blijkt uit het feit dat aan spuitmiddelen slechts circa 100 gram per hectare wordt gebruikt. Van de circa 20 keer dat Leon met

zijn spuit uitrukt worden slechts enkele keren (zeer selectieve) bestrijdingsmiddelen gebruikt.

In de bloeitijd van de vruchten wordt als regel niet gespoten, omdat bijen dit kennelijk toch merken en dan vervolgens deze bloesem mijden. Het gevolg is dan minder bestuiving en dus minder vruchten.

Een vreemde eend in de bijt.

Nu we het toch over bestuiving hebben, tijdens de rondwandeling over de plantage zagen we in een rij appels telkens een boom staan van een ander ras. Leon vertelde dat 4 tot 5 % van een afwijkend ras tussen het hoofdras wordt aangeplant. Dit wordt gedaan om kruisbestuiving te verkrijgen waardoor een hogere opbrengst wordt verkregen voor wat betreft het aantal appels. Een nadeel van deze methode is echter dat de appels door de hogere opbrengst wat kleiner zijn. Een goede balans hierin vinden is weer het werk van de vakman. Sommige telers gebruiken voor dit doel hele kleine boompjes die niet veel ruimte innemen en die hele kleine appeltjes opleveren. Deze appeltjes zie je wel vaker in tuincentra waar ze voor decoratieve doeleinden worden verkocht.

De bemesting.

Uiteraard heeft een vruchtboom ook voeding nodig. Kwistig met kunstmest strooien is er bij milieubewust telen niet meer bij. Leon geeft vrij veel champignonsmest die niet meer goed is voor de teelt van champignons maar waarin nog vrij veel restmeststoffen zitten voor vruchtbomen. Bovendien verbetert deze mest de structuur van de bodem, waardoor het vocht in de bodem goed wordt vastgehouden en waardoor de regenwormen in die omgeving zich erg prettig voelen. Hierdoor krijg je dan ter plekke weer veel regenwormen en deze zorgen op hun beurt weer voor veel lucht in de bodem waarvan het wortelstelsel van de boom weer profiteert. Ook zorgen deze regenwormen in de herfst weer voor het opruimen van veel bladeren waarop schadelijke schimmels overwinteren zoals de schurffschimmel en de meeldauw. De bemesting met champignonsmest is helaas onvoldoende voor een vruchtboom die topsport moet bedrijven, er moeten nog mineralen worden toegevoegd en dit gebeurt weer met behulp van de 'spuit' om zo weinig mogelijk meststoffen te verspillen. Dat is goed voor de teler en dat is goed voor het milieu. Kalium- en magnesiumzouten worden in een juiste concentratie opgelost en rechtstreeks op de bladeren gespoten waarop ze aan het werk kunnen. Een opname van de mineralen via de grond, waarbij altijd het gevaar van uitspoeling aanwezig is, is dan niet meer nodig. De kalium is hard nodig ten behoeve van de celdeling, dus voor de groei van de appel of peer en de magnesium houdt het groene chlorofyl in het blad op peil voor de fotosynthese enz.

De waterhuishouding.

Een belangrijk punt is ook de watervoorziening tijdens de bloei- en de vruchtontwikkelingsperiode. In deze perioden moet de boom constant over voldoende vocht kunnen beschikken. Tijdens natte zomers is dit niet zo een groot probleem, maar de afgelopen zomer heeft Leon zijn drupinstallatie vaak moeten inschakelen. Hij meet via buizen in de grond (de watermarks) hoe vochtig de grond is en is deze te droog dan kan hij gedoseerd water aan de bodem toevoegen. Interessant is het gegeven dat de telers die boven op het lössplateau nabij Schimmert hun plantages hebben, deze zomer géén extra water hebben hoeven te geven. De reden hiervoor is dat het lösspakket op het plateau zo dik is dat het voldoende water kan bergen om een langere droge periode te kunnen overbruggen. In het lager gelegen gedeelte van

Ulestraten is het lösspakket dunner en is dus ook minder water in de bodem opgeslagen. Men moet hierbij bedenken dat de bomen via hun haarwortels het water ophalen tot op een diepte van 5 meter!

Na de pluk.

Als de oogst binnen is begint voor de teler een nieuw hoofdstuk dat meer met techniek dan met de natuur te maken heeft, maar dat ook buitengewoon boeiend is. Na de pluk worden de appels in koelcellen opgeslagen. Hierin is het niet alleen koud, van 1 tot 5 graden Celsius, afhankelijk van het ras, maar er heerst ook nog een speciale atmosfeer.

Ook na de pluk blijft een appel een levend organisme, hij werkt dan ijverig aan zijn aftakeling maar dat is iets wat de fruitteler zo lang mogelijk wil uitstellen.

Deze aftakeling manifesteert zich in het zachter worden van de appel, in een verandering van kleur en in het vettig worden van de schil. Ook de smaak van de appel verandert dan. Om dit alles te kunnen doen heeft de appel zuurstof nodig en liefst ook een beetje hogere temperatuur, laten we zeggen de gewone kamertemperatuur van rond de 20 graden. Om de veranderingen in de appels tegen te gaan worden deze in cellen geplaatst waar de temperatuur op een laag peil kan worden gehouden maar waar ook het zuurstofgehalte van de lucht wordt teruggebracht van 20,8% (in normale lucht) naar ca 1,5%. Dit laatste kan men bereiken op 2 verschillende manieren, n.l. machinaal of op een natuurlijke wijze. Gebeurt het door de appel zelf dan is het op de natuurlijke wijze, deze methode heeft als nadeel dat dit proces ongeveer 20 dagen duurt en al die tijd is in feite het zuurstofgehalte in de cel te hoog en gaat de appel te veel in kwaliteit achteruit. In het vakjargon luidt dit dat het "uitstalleven" van het fruit wordt bekort. De machinale methode gaat sneller, ongeveer 24 uur. Hierbij wordt de lucht uit de cel getrokken met luchtpompen, via koolstoffilters wordt de zuurstof er uitgehaald en het restant (hoofdzakelijk stikstof) wordt weer de cel ingeblazen. Het voordeel van deze methode is dat binnen een etmaal de gewenste conditie wordt verkregen, een nadeel is echter het hoge prijskaartje.

Ook het CO₂-gehalte is van belang bij het behoud van de kwaliteit van het fruit, om dit op het gewenste peil te houden worden in de cellen zakken met speciaal bewerkte kalk gestapeld waarachter een ventilator is geplaatst. Stijgt het CO₂ te veel dan wordt de ventilator aangezet en zal de kalk weer meer CO₂ gaan binden waardoor het gehalte weer zakt. Als een cel wordt leeggehaald dan wordt de hierin gebruikte kalk uitgestrooid onder de fruitbomen om de verzuring van de bodem tegen te gaan, zodoende gaat van deze kalk letterlijk niets verloren.

Wat ook nog na de pluk wordt gedaan is het snijden van de wortels van de bomen. De bomen hebben de neiging te fors uit te groeien en dat komt de fruitopbrengst niet ten goede. Behalve door het snoeien van de boom kan men de ongewenste groei ervan beteugelen door te snijden in het wortelstelsel. Op ca 40 centimeter van de stam wordt op een diepte van 30 centimeter alle wortels overgesneden. Nog een activiteit na de pluk is het spuiten van ureum op de bomen en de nog aanwezige bladeren om een versteviging van de knoppen te krijgen, deze worden zo beter bestand tegen de nachtvorsten in het voorjaar. Ook wordt nog ureum gespoten op de bladeren die reeds zijn afgevallen, deze zijn dan nog aantrekkelijker voor de regenwormen, vooral als deze bladeren nog eens machinaal versnipperd zijn tot 'hapklare brokken'.

Strengere eisen

Een fruitteeltbedrijf moet o.a. voldoen aan eisen van hygiëne, arbo en milieu. Deze eisen liggen vast in diverse normen en worden uiteraard ook gecontroleerd door de hiertoe bevoegde instanties. Voor de hygiëne gelden de strenge HCCP-normen zoals men die ook aantreft in superwinkels.

Voor wat betreft de milieueisen moet een boekhouding worden bijgehouden van de gebruikte gewasbeschermingsmiddelen en een administratie van het spuitgedrag die bij de veiling ter inzage moet worden afgegeven. Bovendien wordt jaarlijks de spuit gecontroleerd op haar effectiviteit, zodat voorkomen wordt dat er een verkwisting optreedt van gewas-beschermingsmiddelen en/of meststoffen. Dit is uiteraard van belang voor het milieu. Degene die met de spuit omgaat moet daarvoor gecertificeerd zijn, het is niet zo dat iemand die goed kan omgaan met een trekker ook mag spuiten! Om deze spuitlicentie te behouden dient Leon elk jaar een bijscholingscursus te volgen die hem weer op de hoogte brengt van de laatste ontwikkelingen op het gebied van alles wat met spuiten en bestrijdingsmiddelen te maken heeft. Zo zie je dat je niet zo maar een milieubewuste fruitteeler wordt die het milieukeurmerk (het logo met de vlinder) mag voeren.

Conclusie.

Met zijn allen hebben we moeten concluderen dat er bijzonder veel geïnvesteerd moet worden, er veel inspanningen moeten worden geleverd en een hoge mate van vakmanschap nodig is om te komen tot een bevredigend bedrijfsresultaat voor een fruitteeltbedrijf.

Wat ons als IVN-ers bijzonder gecharmeerd heeft zijn uiteraard de maatregelen die gevolgd worden om het milieu zoveel als mogelijk is te ontzien. Maar vooral ook het feit dat Leon zelf achter de filosofie staat dat je zorgvuldig met Natuur en Milieu moet omgaan voor nu en voor ons nageslacht. Het fantastische verhaal van de roofmijt zal ons allemaal sterken in het geloof dat respect voor Natuur en Milieu ons allen vroeg of later ten goede zal komen.

Tenslotte...

Uit de reacties van de deelnemers aan dit bezoek aan de maatschap van Angeline en Leon bleek al vrij snel dat men bijzonder getroffen was door hun 'milieudenken' en 'milieuhandelen'. De uitnodiging om hun bedrijf te bezoeken getuigt eveneens van hun maatschappelijke betrokkenheid. Dit bezoek heeft vooral ons inzicht m.b.t. de toegepaste bestrijdingsmiddelen en het rekening houden met Natuur en Milieu bij de bedrijfsvoering aanmerkelijk verbeterd. Voor de telers zijn dergelijke bezoeken (met uitleg) ook van belang om hun imago te verbeteren, want om de woorden van Leon te gebruiken "als de mensen ons zien spuiten zie je ze vaak denken in de trant 'van welke troep wordt er nu weer de lucht ingejaagd' terwijl je in feite b.v. bezig bent met het zeer gedoseerd spuiten van een meststof die volledig door de bomen wordt opgenomen en dus geen schade kan toebrengen aan de omgeving."

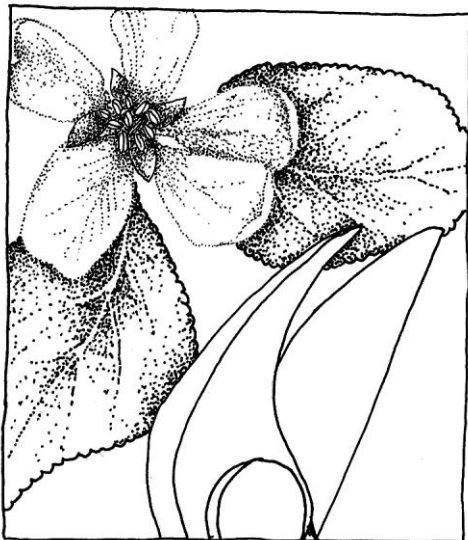
Dank

Bij ons afscheid hebben wij allen Angeline en Leon bedankt voor de enthousiaste uitleg en rondleiding over hun bedrijf, maar vooral ook voor hun gastvrij en open onthaal.

Als ik zie wat voor een informatief artikel dit bezoek heeft opgeleverd voel ik mij verplicht de bovengenoemde dank nogmaals uit te spreken.

Angeline en Leon, namens IVN-Ulestraten hartelijk dank en het beste met jullie bedrijf en jullie inspanningen voor Natuur en Milieu.

Wim Ghijsen

EEN WINTERSE HERSENPIJNIGER VAN 20 JAREN TERUG

In oktober bladerde ik weer eens door oude afleveringen van D'n Haamsjeut en vond in een aflevering van 20 jaren terug een winterse hersenpijniger. Ik vind hem nog steeds de moeite waard.

De lezer krijgt alle gegevens, die men voor de oplossing nodig heeft. Men kan de oplossing vinden door een combinatie van analyseren, afleiden en koppig volhouden. Dit is geen probleem om even tussen de soep en de aardappelen op te lossen.

1. In vijf naast elkaar staande vogelkooitjes, elk van verschillend materiaal gemaakt, zitten vogels uit verschillende landen, met een verschillend verenkleed qua kleur. Ze eten verschillend voedsel en ze maken verschillende geluiden.
2. De vogel uit Duitsland zit in een ijzeren kooi.
3. De vogel uit Engeland heeft een wit verenkleed.
4. De vogel in de bamboe kooi eet muizen.
5. De vogel uit België eet aas.
6. De bamboe kooi staat rechts (van u uit gezien) van de koperen kooi.
7. De vogel die 'krast' heeft een rood verenkleed.
8. De vogel in de plastic kooi 'zingt'.
9. De vogel in de middelste kooi eet insecten.
10. De vogel uit Noorwegen zit in de eerste kooi links.
11. De vogel, die 'fluit' zit in de kooi naast de kooi waarin de vogel met een geel verenkleed zit.
12. De vogel die 'zingt' zit in de kooi, die naast de kooi staat waarin een vogel met een blauw verenkleed zit.
13. De vogel die bessen eet, die 'snatert'.
14. De vogel uit Nederland, die 'piept'.
15. De vogel uit Noorwegen zit in de kooi, die naast de houten kooi staat.

Wat is nu de bedoeling?

Geef antwoord op de twee volgende vragen:

1. Uit welk land komt de vogel, die onkruidzaden eet?
2. Uit welk land komt de vogel, die een groen verenkleed heeft.

De oplossing vindt u op bladzijde 24.

Werkgroep Vogels,
Jos Smeets.

WANDELINGEN EN EXCURSIES 2004

Zondag 28 dec '03 Oudejaarswandeling in de mooie omgeving van Ulestraten.

Vertrek aan de kerk te Ulestraten om 14.00 uur.

Gidsen: alle gidsen

Zaterdag 14 feb: Excursie ENCI-groeve. Vertrek 13.30 uur kerk Ulestraten, 14.00 uur fabrieksingang aan de Lage kanaaldijk. Excursie door gastgids Olaf op de Kamp rond het thema "Verborgene vallei, een andere kijk op de afwerking van de groeve"
Organisatie: Wim en Els Derks. Tel. 043 - 3643740

Zondag 4 april: Middagwandeling van Schimmert naar Terstraten en Helle een wandeling over het plateau van Schimmert. Vertrek om 14.00 uur kerk Schimmert.
Gids: Fred Erkenbosch Tel. 043 – 3644647.

Zondag 16 mei: Fietstocht door ons Limburgse land. Route volgt t.z.t.
Vertrek 11.00 uur kerkplein Ulestraten.
Organisatie/Gids: Jean Slijpen/Fred Erkenbosch Tel. 043 – 3644426/3644647.

Zondag 13 juni: Wandeling door het Meinweggebied
Vertrek 13.00 uur aan de kerk Ulestraten.
Gids: Theo Custers Tel. 043 – 3649649.

Zondag 3 okt.: Herfstwandeling door het Bunderbos. We vertrekken bij cafe "Bergrust" Vliegvelddweg 21 te Meerssen om 14.00 uur.
Gids: Fred Erkenbosch Tel. 043 – 3644647.

Zondag 28 nov.: Excursie Watervalderbeek. De Watervalderbeek van bron tot monding, met de verandering van het Proosdijpark. Vertrek 14.00 station Meerssen.
Gids: Wim en Els Derks Tel. 043 - 3643740

Zondag 26 dec.: Oudejaarswandeling in de mooie omgeving van Ulestraten.
Vertrek (2e kerstdag) aan de kerk te Ulestraten om 14.00 uur.
Gidsen: alle gidsen

Wij wensen u alvast veel plezier tijdens onze wandelingen en excursies!

Werkgroep Wandelingen & Excursies

VAN VOGELBADJE TOT KWEEKZALM

In onze tuin staat op het terras een aardewerkschaal. De schaal is rond, heeft een doorsnede van zo'n 50 centimeter en is ongeveer 10 cm diep. Jarenlang zetten wij er eenjarige zomerbloeiërs in. Maar toen we daar een keer wat laat mee waren, besloten de merels dat het een vogelbadje was. Wij vonden dat ze daar eigenlijk wel gelijk in hadden en sindsdien zorgen we dat er in droge en warme periodes altijd water in deze schaal staat. In een warme zomer zoals dit jaar nemen de merels er regelmatig een bad, de tortelduiven komen drinken en ook de katten uit de buurt komen er hun dorst lessen.

Deze zomer kleurde het water in een paar dagen donkerrood, er lag wat slijm in de schaal en er verschenen bubbeltjes: algen.

Rode algen of roodwieren

Veel verstand van algen heb ik niet maar ik had wel eens ergens gelezen dat er diverse kleuren algen bestaan. Dus ik nam aan dat ik een rode alg in mijn vogelbadje had. Zoeken dus en dan kom je toch weer zoveel verrassende zaken tegen! Op de eerste plaats vond ik in de boeken rode, groene, bruine, blauwe en blauwgroene algen. Die kleuren slaan niet op de eerste plaats op de echte kleuren die ze hebben, het zijn allemaal verschillende soorten. Verder bleken wieren en algen eigenlijk hetzelfde te zijn: algen noemt men meestal de zeer kleine organismen die water wat slijmerig kunnen maken terwijl wieren eruit zien als onderwaterplanten.

Een tegenvaller was dat rode algen (Rhodophyta) niet rood zijn, ze zijn meestal zwart en worden pas rood als ze in het laboratorium op een bepaalde manier behandeld worden. In mijn vogelbadje zat dus geen rode alg, maar wat dan wel?

Blauwe en blauwgroene algen

Blauwe en blauwgroene algen zijn eigenlijk geen algen maar bacteriën, officieel cyanobacteriën genoemd. Onder bepaalde omstandigheden kunnen ze in een periode met warm weer voor "algenbloei" zorgen. Ze gaan dan zeer snel groeien en vormen een olieachtige laag aan het oppervlak die er wat blauwig of groenig uit ziet. Deze algen kunnen giftige stoffen vormen en als er te veel van komen wordt er gewaarschuwd niet te gaan zwemmen op die plaatsen.

Bruine algen

Bruine algen (Phaeophyta) zijn inderdaad bruin, soms bijna zwart. Bruine algen kunnen net zo'n slijmerige massa vormen als in mijn vogelbadje zat maar veel verrassender is dat er ook soorten zijn die 30 meter lang worden! In onze Noordzee komen ze helaas niet voor maar over hele wereld (en niet alleen in de tropen) bestaan grote onderwater wouden. De reusachtige bruinwieren, kelp genoemd, vormen de "bomen" en daartussen leven allerlei vissen en aan de westkust van Noord-Amerika vormen deze bossen het leefgebied van de zeeotter. De zeeotter is het beest dat een steen op zijn borst legt en daarop schelpen stuk slaat. Ook wikkelt de zeeotter zich wel eens in een kelpblad als hij gaat slapen: dan drijft hij niet af. Moeder zeeotter schijnt zo ook haar jongen vast te leggen als ze voedsel zoekt. Kelp wordt ook heel veel gekweekt. In Azië wordt kelp gegeten als groente, in andere landen worden de planten meest gebruikt om er stoffen uit te halen die bijvoorbeeld als bindmiddel dienen.

Groene algen

Bij groene algen (Chlorophyta) is het bladgroen of chlorofyl meestal duidelijk zichtbaar en ze zijn dus groen. Groene algen komen in verhouding veel voor in zoet water, de andere soorten zitten meer in zee. Groene algen groeien ook op plaatsen die eigenlijk niet kunnen. Op kale stenen die gewoon in de zon liggen kunnen soms korstmossen groeien. Korstmossen zijn een samenwerking van een schimmel en een groene of een blauwgroene alg en samen kunnen ze groeien alsof ze één plant waren. Ze kunnen zich zelfs samen voortplanten!

Zo lezend kwam ik toch in de buurt van mijn "vogelbad alg": er bestaan groene algen die rood kunnen kleuren! Ik had het al bijna opgegeven toen ik de groene alg *Haematococcus pluvialis* tegenkwam met daarbij de mededeling "kleurt vaak vogelbadjes rood". Dat was het dus.

Een rode groene alg

Waarom wordt een groene alg rood? De alg in het vogelbadje is normaal niet rood maar gewoon groen waardoor hij niet opvalt; alleen onder bepaalde omstandigheden kleurt de alg rood. De rode kleurstof van de alg heet astaxanthine en is familie van caroteen, de oranje kleur in worteltjes. De alg maakt heel veel astaxanthine als zijn leefomstandigheden moeilijk worden. De rode kleurstof beschermt de alg dan enigszins. Midden in de zomer als het water in het vogelbadje heet wordt en het waterpeil zakt, kan ik me voorstellen dat de alg wel wat zonnebrandmiddel kan gebruiken. En dan kleurt het badwater dus in een paar dagen rood.

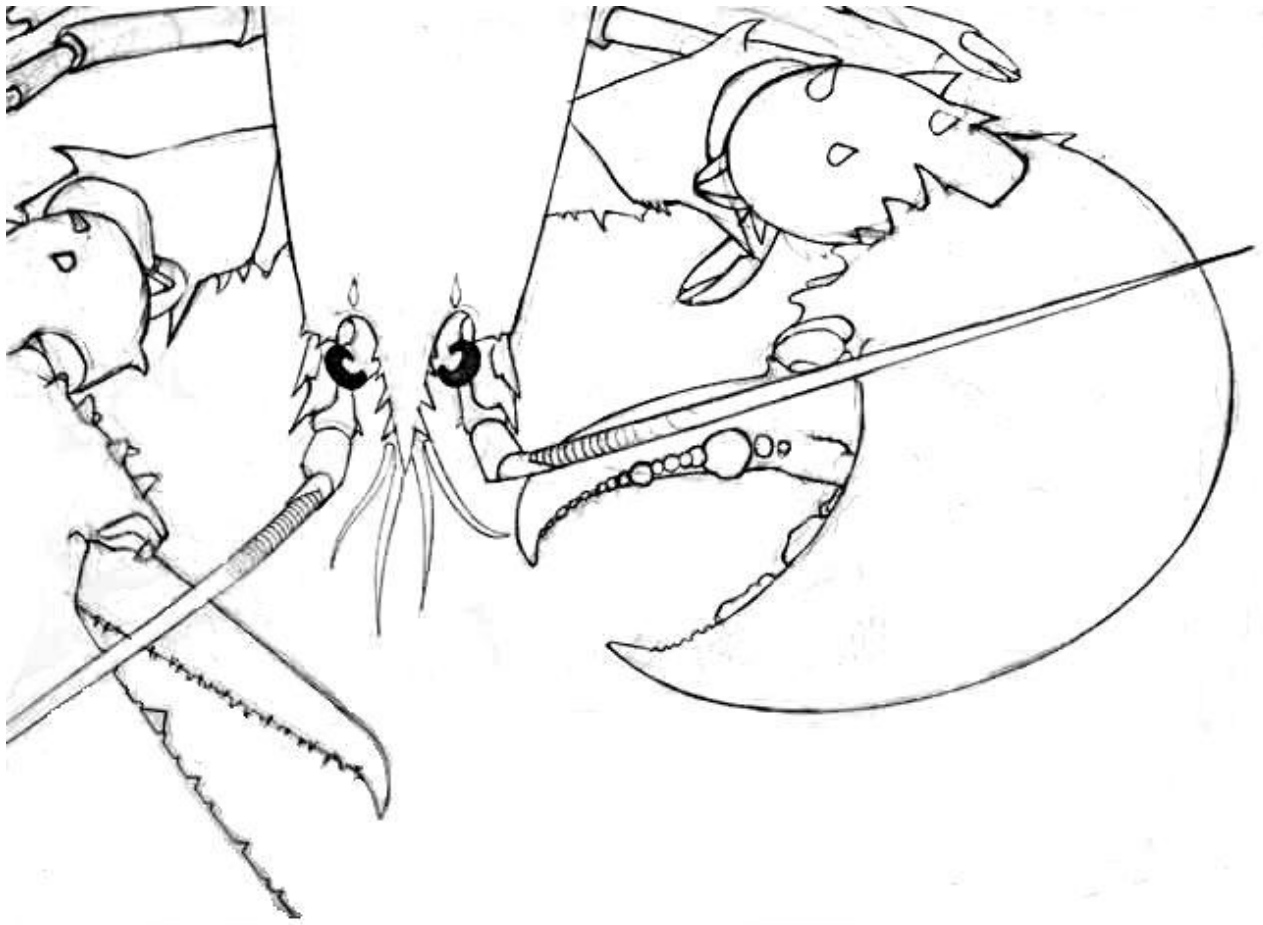
Het raadsel was dus opgelost maar er kwam nog vervolg. Even op internet kijken naar astaxanthine leverde wel heel erg veel treffers op. Het blijkt dat astaxanthine commercieel wordt gekweekt uit "mijn" alg. De rode kleurstof wordt verkocht aan viskwekerijen, vooral bedrijven die zalm kweken. Vis heeft astaxanthine nodig als een vitamine en dat niet alleen: astaxanthine is de kleurstof waardoor zalm roze wordt!

Zalm, kreeft, flamingo, goudvis

Astaxanthine is een onmisbare stof voor zeedieren, echt een vitamine die ze niet kunnen missen. Geen enkel dier kan de stof zelf maken net zoals wij geen caroteen kunnen maken maar die wel nodig hebben als vitamine A. Alle astaxanthine komt dus van de algen want er zijn veel meer algen die deze stof maken, de soort in mijn vogelbadje maakt er het meest en die wordt daarom gekweekt. En alle kleuren rood bij waterdieren komen dus van astaxanthine: zonder dit stofje geen roze zalm en geen goudvis of koi karper. Zelfs geen roze flamingo, want de roze kleur van de flamingo leent deze van de kreeftjes die hij eet en kreeftjes krijgen de kleur van allerlei kleine zeediertjes die plankton eten waarin onder andere algen zitten.

De laatste verrassing leverde de kreeft. Kreeft is rood, tenminste tegen de tijd dat hij op tafel komt. In de zee is de kreeft bruin, blauw, zwart, paarsig zodat hij niet opvalt maar hij moet stikvol astaxanthine zitten. Een jaar of wat geleden is het raadsel opgelost. De kreeft zit inderdaad vol astaxanthine maar dat is gebonden aan stoffen in de harde schaal en daardoor verliest het zijn kleur. Bij het koken laat astaxanthine los van de schaal en plotseling wordt de kreeft vuurrood. Als u het zelf wilt proberen kunt u ook rauwe garnalen gebruiken. Die zijn een stuk goedkoper en ook heel lekker. Ze worden niet zo mooi rood maar het systeem is hetzelfde.

Jan van Dingenen

OPLOSSING VAN DE WINTERPUZZEL

1. De vogel die onkruidzaden eet komt uit Noorwegen
2. De vogel met de groene veren komt Nederland

Had u het gevonden?

DATA IN VOGELVLUCHT

Alle activiteiten worden in ons verenigingslokaal D'n Haamsjeut gehouden en beginnen om 20.00 uur tenzij anders vermeld.

2003

Zondag 28 dec. Oudejaarswandeling omgeving Ulestraten.
Vertrek om 14.00 uur aan het kerkplein te Ulestraten

2004

Woensdag 7 jan. IVN-Avond.
Onderwerp: Nieuwjaarswensen.

Vrijdag 16 jan. Jaarvergadering.

Woensdag 4 feb. IVN-Avond.
Onderwerp: Diaserie "Op een steenworp afstand"

Zaterdag 14 febr. Excursie Enci Groeve

Woensdag 3 maart IVN-Avond
Onderwerp: Film Hoornaar en Konikspaarden

Zaterdag 20 maart IVN-activiteit
Opruimactie samen met andere verenigingen
schoonmaken van de natuur rond Ulestraten
Vertrek om 9.00 uur aan "D'n Haamsjeut"

Woensdag 24 maart Boomfeestdag
Thema: "Bomen verbinden"

Zondag 4 april Wandeling: Omgeving Schimmert

Woensdag 7 april IVN-Avond
Thema: Roofvogels en uilen

COÖRDINATOREN VAN DE WERKGROEPEN

Werkgroep Jeugd	Leo Teheux Henri Dunantstraat 33 6235 AN Ulestraten - tel: 3648312
Werkgroep Amfibieën en reptielen	Wim Derks Waternal 2A 6235 NC Ulestraten - tel: 3643740
Werkgroep Planten	Vacature
Werkgroep Zoogdieren	Wim Ghijsen Kasteelstraat 75 6235 BN Ulestraten - tel: 3644976
Werkgroep Venel	Jo Frenken Kasteelstraat 63 6235 BN Ulestraten - tel: 3644975
Werkgroep Vogels	Theo Custers Prins Willem Alexanderlaan 7 6241 GL Bunde - tel: 3649649
Werkgroep Wandelingen & Excursies	Fred Erkenbosch Henri Dunantstraat 31 6235 AN Ulestraten - tel: 3644647
Werkgroep Afdelingsblad	Jean Slijpen Blockhuysstraat 31 6235 AW Ulestraten - tel: 3644426

BELANGRIJKE TELEFOONNUMMERS

Provinciaal milieuklachten-nummer (Dag en nacht bereikbaar).	043 - 3617070
Milieuklachten binnen gemeente Meerssen (Hans Schmetz) (ook voor hondenoverlast, illegaal stoken en afval storten)	043 - 3661690
Vleermuizenmedewerker gemeente Meerssen (dhr. Van Oerle) Voor vragen en/of overlast van vleermuizen	043 - 3661778
Meldpunt openbare werken gemeente Meerssen <u>Voor dringende storingen dag en nacht bereikbaar</u>	043 - 3661888
Vuilwaterwacht: altijd bereikbaar - gratis Bel bij vervuiling van het oppervlaktewater en vissterfte	0800 - 0341
Stg. Klachtentelefoon Luchtverkeer Zuid-Limburg Bel bij overlast vliegtuiglawaai M.A.A. en AWAC's Ma t/m vrij 9.00 – 14.00 uur, buiten deze tijden inspreken op antwoordapparaat (zelfde nummer)	043 - 3652020
Het Groene meldpunt v/d Politie Limburg Zuid (dag en nacht) Bel bij verstoring en aantasting van flora en fauna	043 - 3216830
Dierenambulance Zuid -West Limburg	043 - 3520454
Dassenwerkgroep Zuid Limburg	045 - 5443738